

Як бачимо з таблиці, учні не мають змоги повноцінно розвивати власне мислення, а навчальні матеріали не достатньо насичені вправами, що дозволять це зробити. Саме це і доводить актуальність нашого дослідження. Подальшу роботу ми вбачаємо у розробці нових методів розвитку мислення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
2. Клустер Д. Что такое критическое мышление. М. : Русский язык. 2002. № 29. С. 3. – Режим доступу до журналу: <http://rus.1september.ru/2002/29/2.htm>
3. Коржуев А. Рефлексия и критическое мышление в контексте задач высшего образования. Педагогика. 2002. № 1. С. 18–22.
4. навчання.
5. Підручники Англійська мова 10 клас В. М. Буренко 2018. 10-й рік навчання.
6. Підручники Англійська мова 10 клас О. Д. Карпюк 2018. 10-й рік
7. Професійне спрямування http://boryspil-school3.edukit.kiev.ua/profesijna_oryentaciya_starshoklasnikiv/prosvitnicjkij_trening_z_proforyentacijnoi_roboti/
8. Халперн Д. Психология критического мышления. СПб. : Питер, 2000. 512 с.
9. FOCUS - інтернет джерело -https://www.at.alleng.org/d/engl_en/eng538.htm
10. Lipman M. Critical thinking: What can it be? / Matthew Lipman. – Institute of Critical Thinking. Resource Publication, 1988. – Series 1. – № 1. – 12 p.
11. Stancato F. Tenure, Academic Freedom and the Teaching of Critical Thinking / F. A. Stancato // College Student Journal. September, 2000. – Режим доступу до журналу : http://findarticles.com/p/articles/mi_m0FCR/is_3_34/ai_66760558/

І. Л. Мельниченко

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник:

к.ф.н., доц. Кузьменко О. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. Стаття присвячена з'ясуванню особливостей вивчення англійської мови учнями 11-х класів в умовах дистанційного навчання. Актуальність теми дослідження визначається соціальною та політичною ситуацією в країні. Система освіти зазнала значних змін і адаптувалась до нових реалій, що сприяло розвитку інноваційної форми навчального процесу –

дистанційної освіти. Основною метою вивчення іноземної мови є набуття комунікативної компетентності, що свідчить про важливість оволодіння учнями різними видами мовленнєвої діяльності (читання, письма, аудіювання, говоріння). Головна увага статті зосереджена на аналізі психологічних особливостей дітей раннього юнацького віку та їх впливу на сприймання навчального матеріалу в умовах дистанційної освіти. Аналізуються особливості пізнавальної сфери молодших юнаків. Описується специфіка проведення уроків з англійської мови у дистанційному форматі. Наголошується на важливості адаптування матеріалу до нового формату навчання замість спрощення і скорочення.

Ключові слова: *рання юність, психологічні особливості, дистанційна освіта, мовленнєва діяльність.*

Актуальність дослідження. Пандемічна ситуація та військові події в країні виступили тригером змін в освітньому середовищі. Стрімкою популярності набуло дистанційне навчання з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій. Дистанційне навчання – це нова реальність, з якою зіштовхнулися як учні, так і вчителі.

В процесі вивчення іноземної мови учням важливо засвоїти такі види мовленнєвої діяльності як читання, аудіювання, письмо та говоріння. Для кожного вікового періоду характерні певні психологічні особливості. Слід зауважити, що розвиток психічних процесів тісно пов'язаний з навчальною діяльністю. Саме тому аналіз психологічних особливостей старшокласників з метою їх врахування для створення ефективного навчального середовища в умовах дистанційної освіти і складає **актуальність** теми наукової статті.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню психологічних особливостей раннього юнацького віку присвячені праці І. С. Кона, А. В. Мудрик, Н. Спиці-Орищенко, Е. Шпангера, Г. Крайга. У зв'язку зі стрімким розвитком дистанційного навчання, ця тема привертає увагу І. А. Тавгень, М. Л. Смульсона, В. Г. Гетта, С. М. Єрмака, В. М. Кухаренка, О. Simonson, М. F. Martha. Питання особливостей вивчення іноземної мови в умовах дистанційного навчання у своїх працях підіймали вітчизняні (Г. М. Сорокіна, Н. В. Краснова, І. С. Заярна, Т. В. Карамішева) та зарубіжні вчені (Т. Андерсон, Б. Голмберг, Т. Бейтс).

Метою статті є аналіз впливу психологічних особливостей дітей раннього юнацького віку на вивчення іноземної мови в умовах дистанційної освіти

У пропонованій для розгляду статті спробуємо охарактеризувати особливості пізнавальних процесів учнів старших класів, що допоможе глибше зрозуміти, що необхідно враховувати при організації вивчення іноземної мови в дистанційному форматі.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) проаналізувати психологічні особливості молодшого юнацького віку; 2) розкрити сутність поняття «дистанційне навчання»; 3) проаналізувати вплив психологічних особливостей школярів на вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу Особистість дитини на кожному віковому етапі зазнає змін. Учні старших класів стоять на порозі юності. Згідно з

віковими періодизаціями їх можна віднести до етапу ранньої юності. На даному етапі відбувається стрімкий розвиток як у фізичному, так і психологічному плані. Основною складовою механізму психічного розвитку людини є соціальна ситуація розвитку. Е. Еріксон зазначав, що провідною діяльністю для старшокласників є навчально-професійна діяльність. Саме ця діяльність стає основою для майбутньої професійної діяльності [10]. І.С. Кон писав, що «юність – це фаза переходу від залежного дитинства до самостійної та відповідальної дорослості, що передбачає, з одного боку, завершення фізичного, зокрема, статевого дозрівання, а з другого – досягнення соціальної зрілості» [5]. На даному етапі якісних змін зазнають пізнавальні процеси. Таким чином, у старшокласників активно розвивається словесно-логічне **мислення**. У цьому віці учні досягають вищих шаблів абстрактного мислення і вони стають здатні оволодівати такими операціями як аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація, порівняння, абстрагування. На даному віковому етапі у школярів виокремлюється індивідуальний стиль інтелектуальної діяльності (виробляються власні способи вирішувати певні ситуації, проблеми). Мислення у старшокласників стає більш продуктивним і системним. Розвиток мислення тісно пов'язаний із розвитком **мовлення**. У період ранньої юності активно розвивається діалогічне, монологічне, усне і писемне мовлення. Також мовлення стає більш змістовним, точним та виразним; розширюється активний і пасивний словниковий запас. Окрім цього, у ранньому юнацькому віці розвивається сприймання. Зокрема, осмисленість, цілісність, вибірковість і предметність. Сприймання стає складним інтелектуальним процесом, диференціація та інтеграція якого серед інших пізнавальних процесів досягла високого рівня завдяки опорі на попередній досвід, наявні знання та розумові здібності [4]. Збільшуються й можливості та масштаби уваги, вона стає довільною (учні можуть свідомо спрямовувати увагу на певні дії, предмети, ситуації тощо). Варто зазначити, що розвиваються такі властивості уваги як концентрація, обсяг та переключення, що зумовлюється інтересами старшокласників. Значних змін зазнає й пам'ять, оскільки процес запам'ятовування набуває більш довільного характеру. Пам'ять вдосконалюється під впливом розвитку волі та мислення [4], а саме вольові здібності впливають на продуктивність запам'ятовування. У віці ранньої юності активного розвитку набуває репродуктивна та творча **уява**. Репродуктивна уява допомагає учням засвоїти навчальний матеріал, а завдяки творчій уяві можна створювати нові, оригінальні продукти діяльності. Когнітивний розвиток у ранньому юнацькому віці є передумовою успішного навчання старшокласників і зумовлює становлення особистості юнаків.

Розвиток пізнавальних процесів тісно пов'язаний із процесом навчання, оскільки успішність учнів залежить від рівня розвитку пізнавальних процесів. В період ранньої юності навчання набуває дещо іншого характеру порівняно з попередніми віковими етапами. Зокрема, учні намагаються зробити свій професійний вибір, а тому зосереджуються на тих предметах, які їм необхідні для вступу. Було з'ясовано, що для учнів старших класів

набуває актуальності вивчення іноземної мови. Це пов'язано з майбутнім складанням ЗНО, а також з вибором професії. Оскільки знання англійської мови значно розширює можливості вступу, а потім і подальшого працевлаштування, учні зосереджують свою увагу на її вивченні. Тому учні є вмотивованими до вивчення іноземної мови.

У сучасному світі невід'ємною частиною освітнього процесу стало дистанційне навчання. Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 року № 1115 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 р. за № 941/35224, **дистанційне навчання** – це організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій [7]. Освітня дисципліна «Іноземна мова» має специфіку вивчення, яка полягає в тому, що основними складовими змісту навчання є способи діяльності, тобто навчання мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння). Саме тому, зважаючи на особливості раннього юнацького віку, вчитель має побудувати урок таким чином, щоб учні максимально сприйняли та засвоїли навчальний матеріал. І таким чином розвивали всі види мовленнєвої діяльності. Наразі існує достатня кількість ресурсів аби зробити вивчення іноземної мови цікавим і корисним в онлайн форматі. Рівень розвитку пізнавальних процесів (пам'яті, мислення, уваги, уяви), вольової сфери учнів старших класів дозволяє сприймати та засвоювати навчальну інформацію у дистанційному форматі. Саме тому важливо навчальний процес адаптувати під новий (онлайн) формат без скорочень чи упущень в навчальній програмі. Було з'ясовано, що одним із ефективних методів вивчення іноземної мови у дистанційному форматі є змішане навчання (Blended learning) Воно полягає у поєднанні онлайн навчання та самостійного навчання учнів за допомогою спеціальних додатків [1]. Дистанційне навчання дає можливість учням розвивати свій творчий потенціал, креативність, оскільки під час онлайн навчання використовуються інтерактивні методи (онлайн ігри та завдання на платформах, презентації, відео-повідомлення тощо).

Результати дослідження та їх обговорення. Дані здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок, що розвиток пізнавальної та вольової сфери учнів старших класів зазнає значних якісних змін. Саме це дозволяє учням сприймати, обробляти та засвоювати інформацію з різних джерел. Зокрема, одним із можливих та ефективних шляхів вивчення іноземної мови стає дистанційне навчання. Розвиток концентрації уваги, обсягу пам'яті, довільного запам'ятовування, словесно-логічного мислення, репродуктивної уяви, вольової сфери учнів дозволяє засвоїти всі види мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, письмо, говоріння) при вивченні іноземної мови в умовах дистанційного навчання.

Як підсумок зазначимо, що проведене дослідження не вичерпує теми, тому подальшу перспективу вбачаємо у дослідженні впливу психологічних особливостей учнів на розвиток їх лексичних навичок під час організації онлайн уроків.

Список використаних джерел та літератури

1. Ворначев А. О. Blended learning як інноваційний підхід дистанційного навчання іноземної мови. Київ: Державний торговельно-економічний університет, 2022.
2. Воронцова Т. Ю. Використання нових інформаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови [Електронний ресурс]. Вісник Житомирського державного університету. 2014. Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/11105/1/33.pdf>.
3. Дистанційне навчання: психологічні засади: монографія / [М. Л. Смульсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак та ін.]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
5. Кон И. С. Психология ранней юности : Книга для учителя. М. : Просвещение, 1989. 225 с.
6. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації [Електронний ресурс]. 2020. Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>.
7. ПОЛОЖЕННЯ про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. 2020. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#n2>.
8. Сорокіна Г. М., Краснова Н. В. Викладання іноземної мови в умовах дистанційного та онлайн навчання. Scientific collection “InterConf”, (51): with the Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference “Science and Practice: Implementation to Modern Society” April 18–19, 2021. Manchester, Great Britain : Peal Press Ltd., 2021. P. 229–234.
9. Спиця-Оріщенко Н. Психологічні особливості розвитку особистості в ранньому юнацькому віці. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. *Психологічні науки*. 2016. №1. С. 198–201.
10. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис : Пер. с англ. / Эрик Эриксон. М. : Прогресс, 1996. 344 с.